

Mestna občina
Ljubljana

Mestna uprava

Oddelek za kulturo

Ambrožev trg 7
1000 Ljubljana
telefon: 01 306 48 45
faks: 01 306 48 32
glavna.pisarna@ljubljana.si
www.ljubljana.si

Številka: 03200-4/2011- 39

Datum: 5. 4. 2011

MESTNA OBČINA Ljubljana
MESTNI SVET

Zadeva: Odgovor na svetniško vprašanje oz. pobudo mestne svetnice Brede Brezovar Papič za 5. sejo MS MOL glede ponovne vzpostavitve muzejske zbirke, ki je bila odstranjena iz cerkve Sv. Urha

Zveza: Vprašanje in pobuda št. 03200-4/2011- z dne 14.3.2011

Spoštovani,

Na Oddelku za kulturo smo seznanjeni z dolgoletno problematiko muzejske zbirke na Urhu, odstranjene iz cerkve leta 1992. Območje je od 1992 predmet denacionalizacije, ki je bila delno zaključena za objekt cerkve (vrnjeno v naravi RK župniji Sostro z delno odločbo 3.5.1994) in večino travnatih površin ter plato s spomenikom in grobiščem (vrnjeno MOL).

Spomeniško območje Urh pri Ljubljani je z odlokom zaščitena kulturna, zgodovinska in likovna dediščina lokalnega pomena (Ur. list RS, št. 76/2003) in obsega območje okrog spomenika na platu nad grobiščem, cerkev, objekt nad bivšo mežnarijo in bivše gospodarsko poslopje. Razglasitev je pomenila zgolj usklajitev z aktualnim zakonom o varstvu kulturne dediščine, območje je bilo kot kulturno-zgodovinski spomenik strokovno opredeljeno že z odlokom iz leta 1984.

Celostna podoba ambientalne rešitve območja je izvedena po načrtih arhitekta Borisa Kobeta. Kiparski del spomenika je delo Karla Putriha in Zdenka Kalina, 1948/51. Spomenik je bil odkrit leta 1955.

V nadaljevanju posredujemo pojasnilo strokovnih služb Mestnega muzeja in galerij mestna Ljubljana (MGML) v zvezi z ponovno vzpostavitvijo muzejske zbirke, ki je bila odstranjena iz cerkve Sv. Urha.

Leta 1952 je bil na Sv. Urhu odkrit spomenik žrtvam postojank vaške straže in Slovenskega domobranstva, urejena je bila tudi okolica spomenika ter širše okolje z ostanki nekdanje mežnarije, kjer se je dogajalo mučenje in eksekucije žrtev.

V cerkvi je bila postavljena razstava, na kateri je bil med drugim razstavljen kip talca Marjana Keršiča Belača, ki je danes shranjen v MGML.

Leta 1982 je bila razstava (zadnjič) preurejena, pripravil jo je MML, ki je na Sv. Urhu dobil tudi prostore za skrbnika razstave v adaptiranem nekdanjem hlevu. Razstava obsegala 47 panojev, na katerih so bili obešeni faksimili arhivskih dokumentov in fotografij ter besedila ter maketa celotnega območja in bronasta knjiga z imeni žrtev (izdelana že leta 1955 po izkopu novo odkritih žrtev), ki sta danes shranjeni v MGML. Panoje smo zaradi dotrajanosti leta 2002 odpisali in odstranili iz depoja.

Leta 1991 je župnik v Sostrem občini Ljubljana Moste Polje predlagal, da bi se cerkev vrnilo njenemu prvotnemu namenu in predlagal sofinanciranje ureditve drugih prostorov za razstavo. Po sprejemu zakona o denacionalizaciji, to ni bilo več aktualno.

Leta 1992 so udeleženci maše v cerkvi Sv. Urha razstavne elemente umaknili v zakristijo, MML pa je postavitev v cerkvi obnovil.

Z denacionalizacijo leta 1992 je bila župniji Sostro vrnjena cerkev in zemljišča v okolici, ne pa tudi nekdanja mežnarija ter nekdanji hlev. MML je moral razstavo umakniti v depo.

ZZB je neprestano sprožala pobude za obnovitev razstave na Sv. Urhu predvsem na Ministrstvu za kulturo in na MOL. Leta 1995 je minister Pelhan naročil Ljubljanskemu regionalnemu zavodu za varstvo kulturne dediščine (LRZVKD) izdelavo koncepta nove postavitve, kar pa se ni zgodilo.

Leta 1998 je minister Školč izdal končno odločbo o denacionalizaciji nepremičnin na Sv. Urhu, pri čemer je v lasti MOL ostala le nekdanja mežnarija in zemljišče, na katerem stoji. MOL se je pritožila z zahtevo po nekdanjem hlevu, kakšen je bil rezultat ne vem.

Leta 2001 je MML dobil nalogo izdelati novo stalno postavitev na Sv. Urhu. Naročnik je bilo Ministrstvo za kulturo RS. Izdelan je bil scenarij postavitve, pridobljeno je bilo vse potrebno arhivsko in slikovno gradivo, napisani so bili vsi teksti. Nato se je projekt ustavil, ni bilo definirano, kako je z lokacijo, kjer naj bi razstava stala, niti nadaljnje aktivnosti (razstava je bila tik pred oblikovanjem in izvedbo) niso bile več financirane.

Ponovna pobuda za postavitev razstave je bila sprožena leta 2005. V dogovorih so sodelovali MML, ZVKD, OE Ljubljana, ZZB ter Jurij Kobe (dedič avtorskih pravic Borisa Kobeta). Izdelana je bila Idejna zasnova ureditve spomeniškega kompleksa Sv. Urh pri Ljubljani (avtorji: Niko Lukež, Janez Kos, Jurij Kobe), ki pa ni bila izvedena.

Po tem letu se je Sv. Urh večkrat pojavljal v medijih, leta 2009 je o Sv. Urhu postavil poslansko vprašanje Zmago Jelinčič Plemeniti, občasno smo v muzeju dobili namige, da bi se lahko zgodila realizacija projekta, a več od tega nikoli ni bilo.

II. POMEMBNA DEJSTVA

Glede omenjanja »muzejske prezentacije«, »muzejske postavitve«, celo »muzejske zbirke«, ki se pojavljajo v različnih dokumentih o razstavi na Sv. Urhu je pomembno vedeti, da neka muzejska zbirka na temo dogajanja na Sv. Urhu med drugo svetovno vojno v resnici ne obstaja. Omenjeni Belačev kip je bil izdelan za razstavo, prav tako maketa in kovinska knjiga. Glede slednje je potrebno omeniti, da podatki v njej niso v celoti verodostojni, da niso menjene vse žrtve, in da so nekatera imena v njej zapisana po pomoti. Ostalo razstavljeno gradivo – kopije arhivskih dokumentov in fotografij pa so dokumenti iz številnih zbirk in fondov Muzeja novejšje zgodovine Slovenije in Arhiva Republike Slovenije. Torej je pri vseh oblikah razstave na Sv. Urhu šlo za ureditev neke predstavitve s sekundarnim gradivom.

Glede razstave, za katero so bila gradiva izdelana leta 2001 je pomembno opozoriti, da je šlo takrat za precej sodoben pristop k prikazu vsebin, kjer ne nastopa originalno muzejsko ali arhivsko gradivo, da pa je po desetletju ta koncept razstave, prav tako pa tudi vsebinska artikulacija močno zastarela. Teh konceptov ter vsebinskega scenarija ni smotrno realizirati.

Kakršnokoli prihodnjo prezentacijo dogajanja na Sv. Urhu med drugo svetovno vojno je potrebno zasnovati na novo, še vedno pa bi bilo pametno razmisliti o smotnosti postavljanja razstave ter razmisliti namesto razstave o izdelavi spominske plošče s konkretnim in pietetnim besedilom. K oblikovanju takšnega besedila nas je leta 2008 pozval Oddelek za kulturo MOL, kar smo tudi storili.

Predlagano besedilo:

Med drugo svetovno vojno v letih od 1942 do 1945 je območje Sv. Urha v okviru okupacijskega obrambnega obroča mesta Ljubljane dobilo vlogo postojanke enote Vaških stražarjev. Ti so za okupacijsko vojsko opravljali različne naloge, med drugim tudi patroliranje po okoliških gozdovih in zasliševanje osumljenih sodelovanja z osvobodilnim gibanjem. Po kapitulaciji Italije je postojanko na Sv. Urhu prevzela enota Slovenskega domobranstva. Sv. Urh je v okolici in Ljubljani predstavljal zlovešče ime kraja, od koder se aretirani niso vračali ali pa je bil cilj njihove poti v italijanskih ali nemških koncentracijskih taboriščih. Sv. Urh še danes ohranja spomin na nesrečni bratomorni spopad in kliče k spravi ter enotnosti Slovenstva v novem tisočletju.

za ZZB ni bilo sprejemljivo, na Urhu je bila leta 2008 na parkirišču pod gospodarskim poslopjem postavljena tabla z drugačno vsebino, z zemljevidom spomeniškega območja in osnovno informacijo o njem.

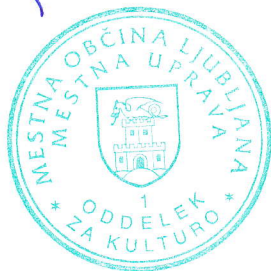
Prijazen pozdrav.

Pripravila:

Miljana Smrdel

višja svetovalka I

miljana.smrdel@ljubljana.si, 01 306 48 43

dr. Uroš Grile
načelnik

